

YAPI ELEKTRONİK SİSTEMLERİ ve TESİSATLARINA AİT MÜHENDİSLİK HİZMETLERİ YÖNETMELİĞİ'NİN GETİRDİKLERİ

Elektronik Mühendisliği Meslek Dalı Ana Komisyonu

Yapılarda ve yapı çevresinde tesis edilecek elektronik sistemlerin keşif, proje, uygulama, işletme, kontrol, yapı elektronik sistemler ve tesisatı işletme sorumluluğu ve bakımına ilişkin elektrik-elektronik mühendisliği hizmetlerinin tanımlanması ve bu hizmetleri yürütecek yetkili mühendislerin görev yetki ve sorumlulukları ile bu hizmetlerin denetlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemek Odamızın öncelikli görevidir. Dayanağını da, 6235 sayılı Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yasası'ndan almaktadır.

Uygulamadaki önemi giderek büyüyen bir ivme ile artmakta olan yapıların elektronik sistemleri -üzülerek belirtiyoruz ki- ülkemizde mühendisler eliyle gerçekleştirilmiyor. Projesi olmayan ya da proje niteliği taşımayan teknik içerikten yoksun birtakım eskiz benzeri çizimlerle üretilmek zorunda kalan elektronik sistemler, yapının tamamlanması sonrası "akıl edilerek" ortaya konmaya çalışılıyor. Bir başka uygulama eksikliği de büyük paralar yatırılarak yapılan ve halkın yoğunlukla yaşam alanı olarak yararlandıkları hastane, alışveriş merkezi, endüstriyel yapılar, eğitim kurumları benzeri yapı tesislerinde işletme sorumlusu mühendis görevlendirmeleri tanımlı olmamasıdır. Bu nedenle önemli can ve mal kayıplarına yol açan olaylar gelişmektedir.

Bu Yönetmelikte geçen "Elektronik Haberleşme", "Güvenlik Elektronik", "Yangın Algılama ve Uyarma Elektronik" ve "Yapı Konforuna Yönelik Elektronik Sistem" gibi dört ayrı uygulama alanından, özellikle yangın algılama ve uyarma ile güvenlik elektronik konularında yakın geçmişte ülke olarak yaşadıklarımıza bakıldığında konunun önemi açıkça görülmektedir. Yakın tarihli yangın facialarını şöyle sıralayabiliriz:

- 26 Mayıs 2009 tarihinde Bursa Devlet Hastanesi yangını
- 5 Kasım 2011 tarihinde İstanbul Beylikdüzü'nde yaşanan alışveriş merkezi yangını
- 15 Ocak 2012 tarihinde İzmit'te yaşanan alışveriş merkezi yangını
- 17 Temmuz 2012 tarihinde İstanbul'da yaşanan lüks konut yangını
- 12 Ağustos 2012 tarihinde Kahramanmaraş'ta yaşanan tekstil fabrikası yangını
- 18 Eylül 2012 tarihinde Kocaeli Dilovası'nda kimya fabrikası yangını

Bu ve benzeri örnekleri daha da arttırabiliriz. Sözü edilen olaylar ülkemizdeki hastanelerle diğer pek çok yüksek risk içeren -yüksekliği ya da alanına bakılmaksızın- kamunun kullanımına açık, dolayısıyla da kalabalık yaşam alanlarındaki yapıda yaşanan sıkıntılar, elektronik sistemleri ve tesisatları konusundaki eksiklikleri, bilimsel ve teknik anlamdaki denetim yoksunluğunu ortaya koymaktadır. Özellikle de kamuya ait yapılarda, özelleştirme ve taşeronlaşma süreçleri sonucunda yaşananlar ibret alınacak niteliktedir. Yetersiz personel, malzeme, gereçler ve yetersiz eğitim ve denetimlerin sonuçları ortadadır. Bu noktada yapılanların insan odaklı değil de, kar temelinde şekillenen politikalar sonucunda oluştuğunu, yaşanan bu türden olaylar açıkça göstermektedir.

Faciaların nedenleri; üretimden gelen hatalar, sabotaj veya personel hataları olarak ortaya çıksa da, sonuçta önemli ölçüde önce can, sonra da mal kaybına yol açtığını unutmamalıyız. Bu anlamda toplumsal bilinci geliştirmek, kamu yararına denetim yapan odamızın temel görevidir. Buralarda oluşan zararları ve kayıpları önlemenin yolu, güvenlikle ilgili riskleri ortadan kaldırmakla başlar. Bilinmesi gereken, yapıların elektronik sistemleri ile ilgili mühendislik hizmetleri yoluyla ortaya çıkacak maliyetin, ortaya çıkacak zararlardan daha çok olamayacağı gerçeğidir. Bu maliyet; yangın ya da daha başka yollardan gelişebilecek söndürme, kurtarma ve enkaz kaldırma işlemleri ile hiç bir bedelin karşılayamayacağı can kayıplarından kesinlikle daha az olacaktır.

Bu değerlendirmeyi yaptıktan sonra yaşanan yangınlara baktığımızda iki aşamalı bir değerlendirme yapabiliriz. Önce yangının oluşmaması için alınacak önlemleri, sonrasında ise yangının gerçekleşmesi halinde yapılması gerekenleri değerlendirmek gerekir. Bu durumda yangından önce yeterli önlemlerin alınarak ve bu önlemlerin gereken sıklıkta denetlenmesiyle;

1. Yangının çıkması olasılığını azaltmak,
2. Yangın çıksa da, uyarı ve uyarı sistemine bağlı önleyici sistemlerin çalıştırılmasıyla sözkonusu yangının

genişleyerek başka yapılara geçmesi olasılığını bertaraf etmek,

3. Söndürme ekiplerinin yangını kontrol etmesini kolaylaştırmak,

4. Boşaltma ve kurtarma işlemlerini daha düzenli yapabilmek,

mümkündür.

Yangınla ve diğer felaketlerle mücadele konusunda dünyada yapılan çalışmaların temelinde, yangının oluşumu, gelişmesi ile sonuçlarından üretilen taleplerle gelişen standartlar ve bağlı yönetmeliklerin oluşturulması yatar. Yüksek risk grubundaki insan yoğunluklu yapılarda insan sağlığını, can güvenliğini koruyucu donatılar bu deneyimlerden geliştirilmiştir ve bunların kullanılması zorunludur. Bu tesisatların uluslararası ve ulusal mevzuat ekseninde tesis edilmesinin yolu, projelendirme, bilimsel-teknik uygulamalardan geçiyor. Ayrıca aynı standartların gereği olarak öngörülen sıklıkta bakım ve denetimlerinin yapılarak işletilmesi de zorunludur. Ülkemizdeki mevzuat ne yazık ki böylesi zorunlulukları öngörmekten ya da yaptırımlar uygulamaktan çok uzaktır.

Odamızın “Yapı Elektronik Sistemleri ve Tesisatlarına ait Mühendislik Hizmetleri Yönetmeliği”ni (YEST) çıkartmasıyla; sözünü ettiğimiz bu ve benzer yapıların asıl ya da yardımcı üstleniciliğini yürüten tüzel kişiliklerin ücretli çalıştırdıkları meslektaşlarımızın mutlaka TMMOB’ye bağlı meslek odasına üye olması ve ilgili belgelerini edinmeleri anlamında önemli bir mesafe alınacaktır. Böylece yüksek riskli yapıların kamusal denetiminde çok önemli bir eksik giderilmiş olmaktadır. Acı veren olayların daha fazla yaşanmaması için, mühendislik bilim ve tekniği ile bilimsel esas ve standartlara uygun projelerin üretilmesi, uygulanması gerçekleştirilecektir.

İlgili kurum ve kuruluşlar özenle aşağıdaki hususları yaşama geçirmelidir:

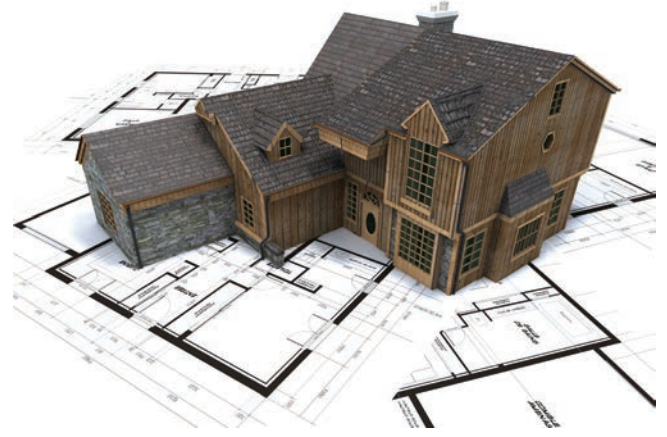
1. Yeni yapı üretimi veya mevcut yapılarda değişiklik gerektiren köklü onarım ve tadilat projelerinde mimari projeye uygun olmayan mekan ve işlevler yeniden oluşturulurken, hem elektrik, hem de elektronik sistemlerdeki değişen tesisat ve ekipmanların mutlaka yeni bir projeye yapılması sağlanmalıdır.

2. Projesi, diğer tüm yasal düzenlemelerin yanı sıra, yangın yönetmeliklerindeki öngörülenlere uygun değilse yapıya ruhsat verilmelidir. Yeni yapılan ya da proje tadilatıyla kullanım amacı değiştirilen yapılarda yönetmeliklerde öngörülen esaslara uygun üretimin yapılmadığının saptanması durumlarında, yapının kullanma-çalışma izninin verilmeyeceği açıkça belirtilmeli ve denetimler de ısrarla yapılmalıdır.

3. Üretimleri tamamlanmış pek çok yapıda “yangın algılama ve uyarı ile bunların güvenlik sistemleri” yoktur veya mevcutlar çeşitli nedenlerle çalıştırılmamaktadır. Bu sistemlerin kurulması ve çalıştırılması zorunlu hale getirilmelidir.

4. Can ve mal güvenliğinin yüksek öncelikli olduğu yapıların işletmelerine “Yapılarda Elektronik Sistem ve Tesisat İşletme Sorumlusu Mühendis” zorunluluğu getirilerek, bunların tam zamanlı çalıştırılmaları sağlanmalıdır.

5. Kamu ve özel sektöre ait yapıların tüm donanımlarının kamu adına denetimlerini yapmak üzere TMMOB’ye bağlı meslek odaları eliyle, gereken sıklıkta denetimlerinin yapılmasına ilişkin mevzuat düzenlemesi yapılmalıdır.

6. Öncelikle can, sonrasında ise mal kaybı olarak yaşanan üzücü her türlü olaya gereken tepkilerin zamanında verilmesini sağlayarak, yaptırımlar yaşama geçirilmelidir.

7. Konu ile ilgili ve yürürlükte olan birçok yönetmelik savsaklanarak, uygulanmamaktadır. Bu yolla ortaya çıkan aksaklıklar hızla giderilmelidir.

8. Büyük miktarlarda paralar ödenerek kiralama ya da satın alma yoluyla edinilen yapılarda işletme sorumlusu bulundurulmadığından veya güncellenmiş bakım sözleşmeleri olmadığından, işlevsiz kalan görüntü ve uyarı sistemlerinin çalıştırılması önemlidir. Bu amaçla işletme sorumlusu mühendis pozisyonunun zorunlu kılınması gerekmektedir.

“Akıllı Bina” nitelemesiyle çok yüksek bedellerle pazarlanmakta olan yapılardaki ilgili belgeler kamu adına öngörülen sıklıkla denetlenmelidir. Yapı elektronik sistemlerinin varlığı ve bütünlüğü Odamız tarafından tüketiciyi koruma kapsamında değerlendirilmektedir.

Elektrik Mühendisleri Odası, yaşanan olumsuzluklar karşısında, “Yapılarda Elektronik Sistemleri ve Tesisatlarına ait Mühendislik Hizmetleri (YEST) Yönetmeliği”ni hazırlayarak konuya bir çözüm üretebilmeyi amaçlamıştır. Bu yönetmelikle, artık yapı elektronik sistemleri, mühendislik bilim ve tekniği ile tesis edilerek, bu tesislerin bütünlüğü, güvenliği ve sürekliliği sağlanmaktadır. Görevi kamu yararını gözetmek olan Odamız, bilim ve tekniğin gerekleriyle hazırlanmış bu yönetmeliğin hem güvencesi hem de meselenin takipçisi olacaktır.

Kısaca YEST olarak adlandırdığımız bu yönetmeliğin yayınlanması ile birlikte, ilgili kurum ve kuruluşlara etkin tanıtımı, sonrasında da uygulanması için gereken çaba meslek odamız tarafından gösterilecektir. Öncelikli olarak mimari ruhsat projelerinde “yapı elektronik sistem projeleri”nin de yer alması, bunların uygulama usul ve esaslarının belirlenmesi ile yapılarda elektronik sistem ve tesisatları işletme sorumlusu bir mühendisin görevlendirilmesi konularında Odamız üstüne düşenleri mutlaka yapacaktır. ■

